

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 28 februari 1907, kl. 12 midd.

*Utlåtande, i anledning af justitieombudsmannens framställning om
nedsättning i straffet för ämbetsbrott.*

I sin till innevarande års Riksdag afgifna ämbetsberättelse har justitieombudsmannen hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af 25 kapitlet 12 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 25 kapitlet 12 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har ämbetsman, som i 11 § omtalas, genom falska räkenskaper eller böcker sökt dölja sitt tillgrepp, såsom att han uteslutit influtna medel eller upptagit dem såsom restantier, eller å räkning uppfört utbetalningar, som icke skett, eller har han, till bristens döljande, undanskaffat handlingar, företett veterligen oriktiga verifikationer, eller föröfvat annat sådant bedrägeri; dömes, ändå att han det förskingrade ersätter eller säkerhet därför ställer, till afsättning och straffarbete från och med två år sex månader till och med tio år: varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dömd medborgerligt förtroende förlustig. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till ett år nedsättas.

Till stöd för denna framställning anför justitieombudsmannen:

»Strafflagen, som i 25 kap. 11 § meddelar straffbestämmelser för det fall, att ämbetsman tillgriper och förskingrar penningar eller annat, vare sig statens eller annans tillhörighet, som han i kraft af sitt ämbete till förvarande, förvaltning eller redovisning emottagit, stadgar därjämte i 12 § af samma kapitel: »Har ämbetsman, som i 11 § omtalas, genom falska räkenskaper eller böcker sökt dölja sitt tillgrepp, såsom att han uteslutit influtna medel eller upptagit dem såsom restantier, eller å räkning uppfört utbetalningar, som icke skett, eller har han, till bristens döljande, undanskaffat handlingar, företett vederligen oriktiga verifikationer, eller föröfvat annat sådant bedrägeri; dömes, ändå att han det förskingrade ersätter eller säkerhet därför ställer, till afsättning och straffarbete från och med fyra till och med tio år; varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dömd medborgerligt förtroende förlustig. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till två år nedsättas».

Den här bestämda strafflatituden tillkom genom lagen angående vissa ändringar i strafflagen den 20 juni 1890; enligt 1864 års lag, hvori särskild lägre straffsats för öfrigt ej heller utsatts för förbrytelse af ifrågasvarande art, där den begåtts under synnerligen mildrande omständigheter, var latituden 6—10 år.

Med ämbetsman enligt strafflagen förstås, jämlikt 10 kap. 1 § 2 mom., den, som är försedd med Konungens fullmakt å ämbetet, eller innehafver ämbete af lika värdighet, eller lagligen är satt i sådan ämbetsmans ställe; så ock domare, ändå att han ej blifvit förordnad af Konungen. Härjämte är i 25 kap. 22 § den bestämmelse meddelad, att hvad »om statens ämbetsmän här stadgadt är, gälle ock om dem, som äro satta att förvalta städers, menigheters eller allmänna af Konungen stadfästade kassors, verks eller andra inrättningars eller stiftelsers angelägenheter, om de tjänstemän, som under ämbets- eller förvaltningsmyndigheterna höra, och om andra, som förordnade äro att ämbete eller tjänsteärende förrätta».

På grund af sistberörda lagrum kan alltså förbrytelse enligt 12 § begås icke allenast af ämbets- eller tjänstemän i egentlig mening, utan jämväl af innehafvare utaf de lägsta tjänstebeställningar. Af följande rättsfall framgår ock, att postbetjänt ansetts böra straffas enligt ifrågasvarande §.

Vederbörande åklagare ställde vid rådstufvurätten i Göteborg postbetjänten X. under åtal och anförde: X. hade i sin egenkap af ordinarie postbetjänt fått från ett filialpostkontor i Göteborg mottaga, jämte sex postanvisningar och en postförskottsänvisning, hvilka varit ställda till olika

adressater och lydt å tillhopa 238 kronor 82 öre, äfven de i anvisningarna upptagna beloppen för att tillställa desamma adressaterna emot kvitton å anvisningarna. I stället för att utföra detta uppdrag hade han tillgripit penningarna och i ändamål att dölja tillgreppen falskeligen i adressaternas namn kvitterat och därefter å postkontoret återställt anvisningarna. På grund häraf yrkades ansvar å X. enligt 25 kap. 12 § strafflagen. X. förmenade, att ifrågavarande lagrum icke afsåge betjante. Rådstufvurätten gillade denna invändning och dömde X. till ansvar för förfalskning enligt 12 kap. strafflagen. Hofrätten dömde emellertid jämlikt 25 kap. 12 § strafflagen X. till straffarbete i 4 år 6 månader; och Kungl. Maj:t fann i utslag den 6 oktober 1903 ej skäl att i hofrättens utslag göra ändring.

Sedermåra har Kungl. Maj:t genom utslag den 31 augusti 1906 dömt en annan postbetjänt Y. jämlikt ifrågavarande lagrum till straffarbete i fyra år, för det han, som fått mottaga en postanvisning å 101 kronor 58 öre jämte detta belopp för att tillställa detsamma adressaten emot kvitto å anvisningen, tillgripit penningarna samt, för att dölja tillgreppet, falskeligen i adressatens namn kvitterat och därefter å postkontoret återställt anvisningen. Af nåd fann emellertid Kungl. Maj:t skäligt medgifva, att tiden för det straffarbete, hvartill Y. gjort sig förfallen, nedsattes till 2 år 6 månader.

Enligt hvad till min kännedom kommit, har äfven vaktmästare vid telegrafverket förklarats saker enligt ifrågavarande lagrum.

Vid af mig anställda efterforskningar för utrönande af det sätt, hvarpå lagrummet under senare år tillämpats, har jag för öfrigt inhämtat, att domstolarna visat omisskännelig benägenhet att vid straffets bestämmande stanna vid eller i närheten af latitudens minimigräns, fyra års straffarbete, där ej synnerligen förmildrande omständigheter ansetts föreligga, och brottet förty, jämlikt den särskilda straffsatsen, bedömts än lindrigare; och Kungl. Maj:t har, såsom af förenämnda rättsfall angående Y. framgår, ehuru synnerligen förmildrande omständigheter icke ansetts föreligga, ändock af nåd nedsatt straffet väsentligen under 4 år. Detta synes ju ådagalägga, att minimigränsen allmänt uppfattas såsom väl hög och att den 1890 företagna jämkningen alltså icke varit till fyllest. Äfven enligt min uppfattning är detta förhållandet, framför allt då fråga är om tjänstemän i de lägsta graderna, som ju ofta hafva särdeles knappt tilltagna löneförmåner och äro i besittning af allenast ringa bildning, i följd hvaraf man icke hos dem äger förvänta så stor kraft att motstå frestelser till förevarande förbrytelse som hos öfriga tjänstemän eller ämbetsmän; och vill jag i samband härmed fästa uppmärksamheten därå, att betjante nu,

i långt större utsträckning än förr, användas till sysslor, där förbrytelser af ifrågavarande art kunna förekomma.

Jämväl från annan synpunkt sedt torde det få anses lämpligt att något mildra den för förevarande brott bestämda straffsats. Varder i lagen ett straff satt högre, än af den allmänna rättsuppfattningen anses öfverensstämma med billighet och rättvisa, löper man nämligen fara, att detsamma icke blir tillräckligt effektivt, i det domstolarna visa benägenhet att utöfver det behörigas gräns tillämpa regeln att i tvifvelaktiga fall hellre fria än fälla.

För strafflindring finnes härjämte ett annat skäl, som lär få anses vara afgörande. Genom den nya lagen angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum den 22 juni 1906 har, i enlighet med hvad jag anført i min framställning om ändring af 14 kap. 22 § strafflagen, förut stadgad rätt för ensamhetsfångar till afdrag i strafftiden alldeles bortfallit. Under hänvisning i öfrigt uti tillämpliga delar till nyssnämnda framställning vill jag här allenast anmärka, att enligt lagen angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum den 29 juli 1892 den, som dömts till straffarbete på viss tid utöfver fyra år, skulle, där så ske kunde, vid bestraffningens början hållas i enrum under tre år; och skulle för den tid, straffet sålunda verkställdes i enrum, från återstående strafftiden afdragas en tredjedel af den tid fängen hållits i enrum.

I afseende å nu ifrågavarande förbrytelse, hvilken ju, enligt hvad ofvan utvecklats, redan förut af domstolarna vanligen ansetts böra beläggas med straff vid eller i närheten af latitudens minimigräns, i följd hvaraf tillbörlig hänsyn till afdragets bortfallande icke kan tagas vid straffets utmätande, kommer alltså nyssberörda lag af 1906 att hafva den verkan, att den faktiska tiden för straffarbetet i allmänhet måste vara förlängd med omkring ett år.

Då detta enligt min uppfattning ingalunda kan anses lämpligt, har jag, jämväl på ofvan angifna grunder, ansett mig härmed böra föreslå nedsättning af strafflatitudens minimum, därvid jag funnit detsamma böra skäligen bestämmas till två år sex månader. En dylik ändring lär jämväl påkalla jämkning af den särskilda straffsats, som bestämts för det fall, att omständigheterna äro synnerligen mildrande; och synes det mig, att man härvid bör kunna nedgå till ett års straffarbete.»

Mot den föreslagna lagändringen har lagutskottet icke funnit anledning till erinran, hvarför utskottet hemställer,

att justitieombudsmannens förevarande framställning
må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 februari 1907.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.
